جینۆساید لەسەردەمی مەلەکیەتدا ڕزگار عومەر …

□□□□□□ پرمتا د سمّيلِ
ئاشوریەکان تەنیا بوون

ڕزگار عومەر

لەم رۆژانەدا ؛ جیهان سەرقال□ی یادکردنەوەی فەرمی ڕۆژی تاوان و کۆمەڵکوژی هۆلۆکستن، بەشێکی زۆر لەم یادکردنەوانە، بە تایبەتی لە ئاستی سەرۆکەکان و دەوڵەتەکان دووفاقی و ریاکاری دیبلۆماسی پاڵنەرێتی نەك ئامانجی وەستاندنی کۆمەڵکوژیەکان.
کۆمەڵکوژیەکان لە مێژووی مرۆڤایەتیدا تەنیا لە ئاستی قڕکردنی میلەتێك، تائیفەیەك، گروپێك نەوەستاوە، بەڵکو تاوانکاریەکە هەمیشە درێژەی هەبووە لە شێوەی ” کپ کردن ” و ” بێ دەنگی ” و یاخود ئیبراز کردنی کۆمەڵکوژیەك و فەرامۆش کردنی دانەیەکیتر، بە پێ ی هێزو فاکتی بەرژەوەندی ئەو دەوڵەتەی لە پشتی وەستاوە.

لە نەوەدەکان لە هەرێمی کوردستان یادکردنەوەی تاوانی ئەنفال بەربڵاو بوو، ئەو دەمی هێشتا ناسیۆنالیزمی کورد ئیشی بەم یادکردنەوانە هەبوو، لە دوای ٢٠٠٣ وە هەر ئەم ناسیۆنالیزمە تەنیا یەك ڕۆژی پڕ لە پڕۆتۆکۆل و کەشخیات و پڕ لە وێنەی بێ گیان تەرخان دەکات بۆ ئەم یاد کردنەوەیە.
لە نەوەدەکان مونافەسە هەبوو لەسەر یاد کردنەوە، ئەم مونافەسەیە بە ڕوانگەیەك بەڕێوە دەچوو کە مامەڵەی سامان و تاپۆی لە گەڵ دەکرا، هەر هەمان ڕوانگەش کە تا ئەمڕۆش درێژەی هەیە ڕێگرە لەوەی هۆشیاری بەرگرتن بە کۆمەڵکوژی و شارەزا بوونی بە مێژووی کۆمەڵکوژی لە ئاستی فەرمی جەماوەریدا دەستی بگاتە ئەو تاوانانەی بەر لە ئەنفال ڕوویداوە، چونکە کۆمەڵکوژی ئەرمەنەکان و دواتر ئاشوریەکان لە هەردوو وولاتی تورکیا و عێراق لاپەڕەی پر لە شەرمەزاری تێدایە کە ئایدیۆلۆژی ناسیۆنالیزمی کورد و عەرەب لە لایەك و دەولەتە زلهێزەکانیش چەشنی بەریتانیا وفەرەنسا لە لایەکیتر لە بەرژەوەندیان نیە ئەم جۆرە لە کۆمەڵکوژی ئیبراز بکرێت، ئەو هەڵوێستە زۆر تاخیربووانەش کە ل□ بەرامبەر جینۆسایدی ئەرمەن نیشاندرا بەربوومی دوو هۆکارن؛ یەکێکیان جدی بوونی ئەرمەنەکان خۆیان ، دووەمیان بەریکەوتنی بەرژەوەندیەکانی تورکیا لە گەڵ

ووڵاتانی ڕۆژئاوا، دەنا دەوڵەتانی رۆژئاوا حەز ناکەن بیجگە لە ” هۆلۆکۆست” مەلەفی کۆمەڵکوژیەکیتر بێتە سەر مێزەکانیان.

لە نیوەی یەکەمی سیەکانی سەدەی بیست، بە تایبەتی لە ١٩٣٣ لە عێراقدا، لە کوردستاندا کە ئەودەمی لە رووی ئیداریەوە هەر لە ژێر رکێفی موسڵ بوو، ئاشوریەکان مەیلێك بۆ سەربەخۆبوونیان تیا دروست بوو، ئەوان دەیانویست بەر لە کۆتایی هاتنی ئینتیدابی بەریتانی ناوچەیەکی تایبەت بە خۆیان بۆ تەرخان بکرێت، ئەوان چەند جارێك پەنایان بردە زلهێزەکانی کۆمەڵگەی دەوڵەتی کە یان ناوچەیەکی ئۆتۆنۆمیان بۆ دامەزرێنن لە ناوچەی هەکاری یان لە ناوچەکانی دەوروبەری زاخۆ و دهۆك و سمێل. کەس گوێگری ئەم داوایانە نەبوو، تەنانەت ئەوان داوایان کرد ڕێگایان پێبدرێ بپەڕنەوە بۆ سوریا و لە ژێر سایەی سوپای فەرەنسا بژین کە ئەو دەمە سوریای لە ژێر دەست بوو.
ئاسوریەکان وەفدیان نارد و هەندێکیان پەڕینەوە بێ قسە کردن بە ئەم مەبەستە، حکومەتی سوریای ژێر ڕکێفی فەرەنسا و خودی سوپای فەرەنساش عێراقیان ئاگادار کردەوە لەم جموجۆڵانە لە رێگای گەڕانەوەیان سوپای عێراق چاوەڕێیان بوون شەڕێك لە نێوان هەردوولا دروست دەبێت، کوژراو برینداری لە هەردوولا هەبوو، ئەم ڕووداوە دەبێتە بیانوویەکی زۆر بەهێز بە دەستی سوپای عێراق و هەموو ئەو دەوڵەتمەدارانەی ئەوسا کە پێوستیان بە ڕووداوێك هەبوو تا پێناسەی جەبروتی دەوڵەت و سوپای پێبکەنەوە.

سوپای تازە دامەزراوی عێراقی ئەوسا شکستی هێنابوو لە بەردەم یەکەمین یاخی بوونی چەکداری بە دەستی شێخ مەحمود، ئەو سوپایە زۆر تینوو بە هەر قەسابخانەیەك تا خۆی پێ پێناسە بکاتەوە.
چەند کەلە فاشیستێکی سەربازیی چەشنی “بکر سدقی ” و ” ڕەشید عالی گەیلانی” کە کۆپیەکی ڕۆژهەڵاتی بوون لەو فاشیزمە جیهانیەی ئەو دەمی ببووە مۆدیل. ئەوان پەروەردەی میلتاریزم و نەعرەتەی کوێری قەومی بوون، هەردوکیشیان نوێنەرایەتی هەموو ئەو کینە ئاینیەیان دەکرد کە لە نێو سوپای عێراق تەشەنەی کردبوو، نوێنەرایەتی خێڵە کوردەکان و عەرەبەکانی ناوچەکانی دهۆك و موسڵیان دەکرد کە هەمووی چاوەڕێ ی یەك فیکەی سەربازی بوون بۆ کوشتن و بڕین و تاڵان کردنی دراوسێ ی کۆڵان و دراوسێ ی گوندەکانیان، ئەوەی داعش لە شەنگال کردی کۆپیەکی سەدەی بیست و یەکە بۆ قەسابخانەی ئاشوریەکان لە سەدەی بیستدا.

سوپای عێراق و پۆلیسی شارو شارۆچکەکان، خێڵە کوردو عەرەبەکان لە

پرۆسەی ئەم کۆمەڵکوژییە بە دوو دەی بەشداریان کرد، هەندێك لەسەرێك خێڵەکان پەیمانی درۆیان بە ئاشوریەکان دەدا تا کۆکردنەوەی چەکدارەکانیان ئاسانتر بێت لە شوێنێکی دیاریکراو.
لە ٥ ئابی ئەو ساڵە سەرەڕای وەستانی شەڕە چەکداریەکان بەڵام سوپای عێراق و خێڵە کوردو عەرەبەکان پەلاماری گوندە ئاشوریەکانیان دا، منال و ئافرەتەکان و ڕوویان لە قەزای سومێل کرد. دواتر بەشی زۆری پیاوەکانش پاش ئەوەی پەیمانیان پێ درا کە دەولەت دەیانبەخشێ ڕوویان لەوێ کردو چوون لە بنکەی پۆلیسی ئەوێ کۆبوونەوە ، قائمقامی زاخۆ خۆی سەرپەرشتی ئەو هێزە سەربازییەی عێراقی دەکرد کە چوون بۆ ئەوێ ، قائمقام بۆ ئەوەی زۆرترین ژمارە هەلبخەڵەتێنێ بە فەرمی بەڵێنی داو ووتی ” هەر کەسێك مادام چۆتە ژێر ئاڵای عێراق گیانی پارێزراوە ” لەوێ دیسان و ژن و مناڵانیان لە پیاوان جیا کردەوە، پیاوەکانیان لە چەند شوێنێک کردەوە ، لە بنکەی پۆلیس هەندێکیان بە لۆری سەربازیی گواستەوە بۆ دەرەوەی شار، لەوێ بە کۆمەڵ گولە باران دەکران و دواتر بە لۆریەکان بەسەر تەرمەکانیان دەکەوتن، لە نێو سومێل بە ڕەشاش سوپای عێراق کەوتنە گولە باران کردنی پیاوەکان، سەرچاوە ئاشوریەکان باس لە کوشتنی ٣٠٠٠ هەزار ئاشوری دەکەن لەو کۆمەڵکوژییەدا.

لە کاتی گەڕانەوەی سوپای عێراقی بۆ شاری موسڵ، ئاهەنگ گێڕان دەستی پێکرد، تەنانەت بە پێلێش مارشی سەربازی و دروست کردنی ژمارەیەکی زۆر لە ” کەوانی سەرکەوتن، قوس النصر” بۆ ئەوەی سوپای سەرکەوتوو بە ژێریا تێپەڕێ ! تەنانەت مەلیك غازی کە ئەو دمە جێ نشینی مەلیك بوو خۆی هاتە موسڵ میدالی ئازایەتی بەخشییە ئەفسەرە قەسابەکانی سوپای عێراق!

راپۆرتەکانی ئۆکسفام و کۆڕبەندی دافوس… عەلی مەحمود

محەمەد

راپۆرتی ئۆکسفامی ساڵی 2019 ” ئۆکسفام تۆڕی رێکخراوە خێرخوازییەکانە بۆ کەمکردنەوەی هەژاری لە ساڵی 1942 لە بەریتانیا دامەزراوە ” کە رۆژێك پێش دەستپێکردنی دانیشتنەکانی دافوس بڵاو کرایەوە واتا لە 21ی جەنیوەری 2019, ئاگری بەردا لە جەستەی کۆبونەوەکە, ئەوەی ئەمساڵیس تەزاندی, ساڵ لە دوای ساڵ راپۆرتەکان کاریگەر تر دەبن, ئەو ئامارانە کە تەنها دڵۆپێکن لە ئۆقیانووسی نا دادپەروەرییەکانی سستەمی سەرمایەداری, بەهۆی هاوکێشەیەکی زۆر ساناوە, رۆژ لە دوای رۆژ هەژاران هەژارترو دەوڵەمەندان دەوڵەمەندتر دەبن لە سایەی ئەم سستەمە , راپۆرتەکان هەرچەندە سەرنج هەیە لەسەریان, بەهۆی زیادەڕۆیی ئۆکسفامەوە نا, بەڵکە بەهۆی نەبوونی راپۆرتی وڵاتانەوە لەسەر سامان و داهاتی تاك, بەهۆی ئەوەی هێشتا ناتوانێت نا رەواییەکانی سستەمی سەرمایەداری وەك هەیە دەربخات و ببێتە ئاوێنەی واقعی کۆمەڵایەتی سیاسی ئێستای جیهان, زۆر مرۆڤ لە کونجی و کەلەبەری جیهان پەراوێزخراون ئامارەکان ئاگایان لێی نییە, پارساڵ سەروەت و سامانی تەنها 26 کەس لە ملیاردێرەکانی جیهان , هاوتابوو بە سەروەت و سامانی 3800 ملیۆن کەسی هەرە هەژاری جیهان , واتا نیوەی ژمارەی دانیشتوانی جیهان, کە لە 2018دا سەروەت و سامانی 42 ملیاردێر یەکسان بوو بە سەروەت و سامانی 3,8 ملیار مرۆڤی هەژار لە جیهاندا, لە ساڵی 2017دا ئەم ژمارەیە 61 کەس و ساڵی 2016 تەنها 86 کەس و ساڵی 2009 بریتی بوو لە 390 کەس, بەم شێوەیە دەبینین ساڵ بە ساڵ ژمارەی ملیاردێرەکان لە کەمبونەوەدان و ژمارەی هەژارە هاوتاکانیان لە بەرزبونەوەدایە, لە ساڵی 2009 ەوە ژمارەی ئەو ملیاردێرانەی سامانەکەیان هاوتایە بە داهاتی نیوە هەژارەکەی دانیشتوانی گۆی زەوی بیست جار چۆتە سەر, ئەمە گەورەترین کارەساتە لە مێژووی مرۆڤایەتیدا, ئەم ئامارانە هەمووشی بە پێی راپۆرتەکانی ئۆکسفامن کە ئەویش سەرچاوەی سەرەکی لێکۆڵینەوەکانی بانکی کریدی سویس و گۆڤاری فۆربیسە کە دوو دەزگای لێکۆڵینەوەی سەرمایەدارین, راپۆرتەکانی ئۆکسفام ساڵانە گۆی گەرمای ناو هۆڵی کۆڕبەندەکەو کاردانەوەکان لە بەرامبەری بەتینتر دەکات بە بڵاوکردنەوەی ئامارەکانی , ئۆکسفام چارەسەری بۆ ئەم جەنگەڵستانە تەنها باجی زیاترو دادپەروەرانەیە, واتە هەژاران هەر لەبەر رەحمەتی ملیاردێرەکان دەهێڵرێتەوە, بە خێرو سەدەقەی دادپەروەرانە, دادپەروەری بە مانەوەی ملیاردێرەکان لە بۆ تێرکردنی مەمرەو مەژی

ه□زاران, ئەوان رەخنەیان لە مردنی لە برسانە لە سایەی سستەمی سەرمایەداری نەك هەوڵدان بۆ یەكسانی ئابووری.
ئەو 26 ملیاردێرە ی پارساڵ 17ەیان ئەمەریكی , 2 فەرەنسی , یەك مەكسیك, یەك هیندی, 3 چینی , یەك هۆنگ كۆنگ (چین) بوون لێ ئێستا ئەو هاوكێشەیە گۆڕاوە بە پێی قازانج و زەرەری ئەوان, سەری ساڵی 2019 خاوەند 1357,3 ملیار دۆلاربوون , لێ بۆ سەری ساڵی ئەمساڵ سەرمایەكەیان بە بڕی 316,3 ملیار دۆلار زیادی كرد بە رێژەی 23,3% بووە 1673,6 ملیارد دۆلار" ئامارەكە تایبەتە بە خۆم " .

ئامارەكانی 2020ی ئۆكسفامئۆكسفام ئەگەر ئەمساڵیش بە پێوەری ساڵانی رابردوو ئامارەكانی بڵاو بكردایەتەوە, ئەوا ژمارەی ئەم ملیاردێرانەی كە سامانەكەیان هاوتا دەبوو بە داهاتی نیوەی دانیشتوانی هەر□ ه□زاری جیهان لە نێوان 16 بۆ 19 ە دەبوو, بەمەش ترس و موچڕكی زیاتری بڵاو دەكردەوە بە جیهاندا, جەوی دافۆسییەكانی زیاتر تێك دەدا, زیاتر هەستیا دەكرد ئەوان سەرچاوەی دڕندەییەكان.
بەڵام ئامارەكانی ئەمساڵیشی دیسان هەر بارم□تری قینی لە سستەمی سەرمایەداری بەرز كردەوە , رایگەیاند:سامانی ملیاردێرەكانی جیهان كە ئێستا ژمارەیان 2153 كەسن" پارساڵ بەهۆی قەیرانی ئابوری و هەڵكشان و داكشانی بازاڕی بازاڕی دراو و پشكەوە 55 كەسیان لە لیستەكە چونە دەرەوە", هاوتایە بە سامانی 60%ی دانیشتوانی جیهان, كە 4,6 ملیار كەسن, وە سامانی 1%ی هەرە دەوڵەمەندەكانی جیهان هاوتایە بە دووجاری سەروەت وسامانی 92%ی سەرجەم هاووڵاتیانی جیهان, هاوكات سامانی 22 پیاوی هەرە دەوڵەمەندی جیهان هاوتایە بە سامانی هەموو ژنانی كیشوەری ئەفریقا, كە زیاترە لە 600 ملیۆن كەس.هەر بە پێی ئاماری ئەمساڵی دافۆس بێت , ژنان رۆژنە 12 ملیار كاتژمێر كاری خۆرا ِیی دەكەن, كە ساڵانە بایی 11 ترلیۆن دۆلارە , كە دەكاتە 12,6%ی بەرهم□می نەتەوەیی جیهانی.

چارەسەرییەكانی ئۆكسفام

ئۆكسفام رێگ گرتن لە هەڵاتن لە دانی باج و بەرزكردنەوەی كرێی كرێكاران و سنور دانان بۆ موچەو داهاتی بەڕێوەبەری راپەراندنی كۆمپانیاكان بە رێگا چارەی گونجاو دەزانێت بۆ رێگا گرتن لە بەرز بونەوەی نا یەكسانی, نەك هەڵوەشاندنەوەی خاوەندارێتی تایبەتی, وەلێ كاتێك ترمپ دەبێتە حاكمی جیهان, پێشنیارەكەی بستێك بڕ ناكات, چونكە حكومەت و چین و كۆمپانیا بونەتە یەك دەستگاو لە خزمەت یەكتر كاردەكەن, ئەمڕۆ لە جیهاندا لە رێگای پارتە

راستگەراكان و بە بەهانەی راکێشانی سەرمایەگوزاری بیانی و هێنەهاتنی سەرمایەی ناوخۆیی هەڵمەتی توند بۆ کەمکردنەوەی باج هەیە لەسەر سەرمایەداران, 50 ساڵە ئەم حکایەتە روو لە دافوس و دافوسچییە هەقە ئاڵتونییەکان دێننەوە, نەیتوانی بە نیو ئەندازەی راپەڕینی ئێلەگ زەردەکان فەرەنساو دەمامك دارەكانی شیلی كاریگەری دابنێت و تەخت و تاراجێك بلەرزێنێت, ئێدی كاتێك لە بری راپۆرتە ساڵانەكان پرۆلیتاریاو بریكاریای جیهانی قسەی خۆیان بكەن و شەڕی هەقە رەنگاو رەنگەكان بێتە ناو باریكاردو سەر شەقامەكان چی رودەدات؟.

بە پێچەوانەی ویستی ئۆكسفامەكان, باج لە ساڵی 1970دا بە رێژەی 62% بوو, بۆ 38% كەمبوەوە لە ساڵی 2013, لە وڵاتانی تازە گەشەكردوو 28% و لە وڵاتێكی وەك بەرازیل 10% ەیە.دەوڵەمەندەكانیش نەك رێژەی باجیان بە كەمكراوەتەوە, بگرە 7600 ملیار دلاریان لە 2500 شوێنی جیهان لە باج شاردۆتەوە, بەشێوەی گشتی ئێستا دەوڵەمەندەكان و كۆمپانیاكان باجی كەمتر دە دەن وەك لەوكات, بگرە بە كۆمەڵ وڵاتان بڕیار لەسەر كەمكردنەوەی باج دەدەن, كەواتا دافوس و ئۆكسفامەكان 50 ساڵە چی دەكەن و چ بەرهەمێك دەدورنەوە .

زیاد بوونی ژمارەی دەوڵەمەندەكان نیشانەی پێشكەوتنی ئابوری نییە, بەڵكە نیشانەی شكستی سستەمە كە ناتوانێت پارسەنگ رابگرێت و بەرئەنجامی گەشەی ئابووری دادپەروەرانە لە نێوان مرۆڤەكان لە جیهان دابەش بكات, نەك وەك سیاسییەكانی كوردستان پێیان وابوو بوونی هەزاران ملیۆنێر و 30 ملیاردێر نیشانەی پێشكەوتنی كوردستانە.لە كاتێكدا 3,8 ملیار كەس هیچیان بەر نەكەوت لە نیعمەتی گەشەی ئابوری جیهان بگرە قازانج سەری مایەشی خواردووە, تەنانەت كریستین لاغارد بەڕێوە بەری پارساڵی سندوقی دراوی جیهانی و ئێستای بانكی ئەوروپی وتی"لە 15 وڵاتی جیهانی سێیەم داهاتی تاك دابەزیوە"كەچی لە لایەكی ترەوە 27%ی گەشەی جیهان دەوڵەمەندەكان دەیبەن . ساڵی 2009 ژمارەی ملیاردێرەكان 793 كەس بوو, كۆتایی 2019 گەیشتە 2153 كەس , سەرمایەكەشیان گەیشتە 8,7 ترلیۆن دۆلار.

وردە بۆرژوا … بەختیار محەمەد

کە وردە بۆرژوا خەریکی فەلسەفەی سۆشیالیزم و کار و تیۆری خەباتی کرێکاریی دەبێ، ئیدی – زۆر جار- شاعیرانە و ڕۆمانسیانە لەم چەمك و لەم بزووتنەوانە دەڕوانێ. ئەو ئەوەندەی لەناو پلانی خەیاڵ و بیرکردنەوەی خۆیدا واقیعەکە دەبینێ، ئەوەندە خودی واقیعە ڕاستەقینەکە خۆی نابینێ؛ بۆیەش پتر خەریکی چۆینی دروشم دەبێ، نەك ئەنجام دانی پراکتیك و کار و کردەوە.

بەلای کەمی لە دوو دەیەی ڕابردوودا ئەمە حەقیقەتی چەپی کۆمۆنیست و ڕادیکاڵ بووە لە کوردستاندا. چەپێك، کە پڕ لە دروشم و دروشمبازی و لە خەیاڵی سیاسی ڕۆمانتیکانە بووە: لەبیرمە لە سەرەتای نەوەدەکان ئەم چەپە بە هەموو قەناعەتی خۆی بەتەمای دامەزراندنی حکومەتی کرێکاری بوو لە کوردستاندا؛ کەچی تەنیا سێ چوار ساڵ پاش ئەم خەونە (وەهمە)، ئەم بزووتنەوەیە مەیدانی خەباتی چۆڵ کرد و زۆربەی هەرە زۆری ئەندامەکانی بەرە و ئەوروپا کۆچیان کرد، بەبێ ئەوەی زۆربەی هەرە زۆریان هیچ پاساوێکی سیاسی کۆچکردنیان هەبێ؛ واتە هیچ هەڕەشەیەکی ئەمنیی و سیاسی جددیی ئەوتۆ لەسەر ژیانیان نەبوو (لەگەڵ ڕێزی زۆرم بۆ هەموویان، بە تایبەتی هاوڕێ خۆشەویستەکانم.
بێگومان کۆچ مافی هەموو کەسێکە و هەموو کەسێك مافی ئەوەی هەیە و بەخۆی ئازادە، کە بیەوێ چۆن بژی و حەزبکا لە کوێ بژی. دیارە من لێرە قسەم لەسەر تاکی کۆچبەر نییە، بەڵکو قسەم لەسەر بزووتنەوەیەکی کۆچبەرە، کە بۆ هەندەران کۆچ دەکا).(1) ئێستا لە کوردستاندا بە دەگمەن ئەندامەکانی ئەم بزاڤە دەبینی؛ کەچی هێشتا لە ئەوروپادا هەندێکیان هەر خەریکی دروشمبازی و خەونی سیاسی ڕۆمانتیکین بە خەباتی چینی کرێکار و بە دنیای سۆشیالیزم (هەندێکیشیان لەناو ژیانێکی خۆشگوزەراندا دووڕووانە خەریکی موزایەدەی ئایدیۆلۆژی و سیاسین و لەوێوە قسەی گەورە گەورە بە ئێمە دەفرۆشن. ئەمانە لەمێژە و لە واقیعدا، هەر لەو کاتەوەی، کە کوردستانیان بەجێ هێشت، بە فیعلی وازیان لە هەموو شتێك هێنا، بەڵام هەمیشە لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکاندا باسی چینی کرێکار و سۆشیالیزم و بزاوتی چەپ دەکەن، تا بە ئێمە بڵێن، کە ئەوان خاوەن پرەنسیپن و هێشتا وەلائیان بۆ مارکسیزم و بۆ چەپ ماوە). (2)

ڕاستییەکەی – ئەوەی من لەبیرم مابێ و لێی تێبگەم – پاشەکشەی چەپ (چەپی ڕادیکاڵی کۆمۆنیزمی کرێکاری)، هەر لەگەڵ کشانەوەی ئیدارەی

بەعس و لە دوای خۆپیشاندنەکانی دژ بەم ڕژێمە لە ساڵی 1991دا دەستی پێکرد: نەمانی بەعس واتە نەمانی ئەو جەماوەرەش بوو، کە لە خۆپیشاندانەکانی دژ بەم ڕژێمە بەگەڵ ئەم چەپە دەکەوتن، کە ئەو سەرقافڵەی ڕێکخستن و سازدانی ئەم خۆپیشاندانانە بوو (ڕاستییەکەی تا سەرەتای شەڕی ناوخۆش ئەم بزاڤە دەیتوانی پێشەنگایەتی ناڕەزایی و خۆپیشاندانەکانی دژ بە شەڕ بکا؛ چونکە خەڵك پتر دژی دەسەڵاتی بەعس بوو، نەك دەسەڵاتی ناسیۆنالیستی کورد، واتە دەسەڵاتی پارتی و یەکیەتی؛ لەمەشەوە بەگەڵ ئەم خۆپیشاندانانە دەکەوتن). لەمە بەدواوە ئیدی بەرنامە و دروشمە ناواقیعی و خەیاڵییەکانی ئەم چەپە باشتر وەدەرکەوتن: هەرگیز نەیتوانی خوێندنەوەیەکی سیاسی واقیعی و عەقڵانیی بۆ ئەو کاتەی واقیعی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابووری و چینایەتی کۆمەڵگەی ئێمە بکا (ئێستاش کۆمەڵگەی ئێمە لەگەڵ ئەوسا لەڕووی بنەمای سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیرییەوە جیاوازییەکی ئەوتۆی نییە: هەمان هێزە سیاسییە سەرەکییە ناسیۆنالیستە تەقلیدییەکان باڵادەستن و وڵات بەڕێوە دەبەن؛ هەمان ئابووری بازرگانی مافیایی؛ هەمان پێوەندی کۆمەڵایەتی خێڵەکی تەقیلیدی، کە ئایین زاخاویان دەدا…تاد).

ئێستا دەتوانم بڵێم ئەم چەپە هیچ پێوەندییەکی ئۆرگانیکی بە کۆمەڵگەی ئێمەوە نەماوە؛ کاتی خۆیشی ئەم چەپە هیچ پێوەندییەکی ئۆرگانیکی بە چینی کرێکارەوە نەبوو، ئەو چینەی، کە بێ هێز و ناهۆشیار و ناڕێك و پەرش و بڵاو بوو، هێشتا تاکەکانی ئەوەندەی وەلائیان – بەشێکی زۆریان – بۆ خێڵ و ئایین و حزبی ناسیۆنالیستی وەك پارتی و یەکیەتی هەبوو، نیو ئەوەندە ئینتیما و هاوسۆزیان بۆ هزری مارکسیزم و بزاڤی سۆشیالیزم و خەباتی پرۆلیتاریایی نەبوو. کێشەکە ئەوەیە، ئەم چەپە نە ئێستا و نە ئەوساش دان بەم حەقیقەتە مێژووییە دانانێ و دانیشی پێدا نەناوە. هەمیشە بە پێوەری ئایدیۆلۆژیی خۆی مامەڵەی لەگەڵ واقیع و ڕاستییە مێژووییەکاندا کردووە؛ ئەمەش سەرچاوەی هەرە سەرەکی شکست و گەشە نەسەندنی ئەم چەپە ڕادیکاڵە وردە بۆرژوا خەیاڵی و ڕۆمانتیکییە بووە. پێشەچێ ئێستا بەشێکی زۆر لە ئەندام و لایەنگرانی جارانی باوەڕیان بە میتۆدی کار و بیرکردنەوەی ئەم بزاڤە نەمابێ، بەتایبەتی کاتێك کە دەچی کۆمەڵگە پێشکەوتووەکانی وەك ئینگلستان و کەنەدا و جۆرمەنستان دەبینی و بەراوردی واقیعی سیاسی و چینەکی ئەم کۆمەڵگانە و کۆمەڵگەکانی خۆمان دەکەی، باشتر بۆت دەردەکەوێ، کە تۆ چەپێکی لە چ یۆتۆپیایەکی کوشندەدا دەژیت، مەگەر هەر سۆشیالیزمی یۆتۆپیایی سەرەتای سەدەی نۆزدە وەها خەیاڵپڵاو و

ناواقیعی و کوشندە بووبێ.

1- من هەرگیز موزایەدە ناکەم: من بەش بەحاڵی خۆم، کە تا ئێستا سەفەر و کۆچم نەکردووە، لەبەر هۆیەکی تایبەت بەخۆم کۆچم نەکردووە؛ ئەگەرنا منیش دەشیا – لە ڕێگەی UNـەوە و لە دەیەی نەوەدی سەدەی ڕابردوودا – وەك ئەو هاوڕێیانە – بە ئیمتیازەوە بە شوناسی کۆمۆنیستیی – کۆچم بکردبایە و وڵاتێکی ئەوروپاییش یەکسەر وەری دەگرتم.

2- بە ڕاشکاوی و بە‌ دیاریکراوی و بەبێ موجامەلە دەمەوێ بڵێم: ئەم قسانەم هەرگیزهاوڕێیانی وەك جەمال کۆشش و نەوزاد مەدحەت (گۆران) و هی دیکەی هاوشێوەیان ناگرێتەوە، کە ئەوان ئێستاش وەك ڕابردوو خەمخۆر و دڵسۆزی پرەنسیپەکانی دادپەروەری و یەکسانی و سۆشیالیزمن و لە چوارچێوەی ئەدەب و سیاسەتدا بەردەوام کاری بۆ دەکەن.

بەختیار محەمەد

لەداڤۆس چی دەچێتە هەگبەی کوردەوە؟… عیماد عەلی

لابەلا ترامپ باسی ئەوەی کردووە کە نایەوێت سوپای ئەمریکا بە زۆرەملێ و تۆپزی لە عیراق بمێنێتەوە و، دژ بە بڕیارەکەی پەرلەمانی عیراق ڕەفتار ناکات و دەیەوێت بەڕێزەوە بگەڕێنەوە بۆ وڵاتی خۆیان، بەڵام دەبێت بەرژەوەندیەکانیان پارێزراو بێت و قبوڵی شکۆ شکاندن و بە زۆر دەرکردن لە عیراق ناکەن.
ئەمەش نیشانەی ئەوەیە کە ترامپ و ئەمریکا ئەمڕۆ بێت یان سبەی بە خشکەیی دەکشێنەوە، بەڵام بە هێمنی نەك وەکو لە سوریا بەو شێوە خێرایە بە مانۆڕەوە پاشەکشەیان کرد و وەزعی سیاسیان بە گشتی تەسلیمی روسیا کرد. ئەمەش ستراتیجەتی ترامپە و دەیەوێت زیاتر گرنگی بە نێوخۆی ئەمریکا بدات ئەگەر لەسەر حسابی دبلۆماسیەت و پەیوەندیەکانی دەرەوەی ئەمریکاش بکەوێتەوە.
ئەگەر لەم سۆنگەیەوە بیر لە بەرژەوەندیەکانی هەرێمی کوردستان

بکرێتەوە نەك لە گەشبینی کاتیی و راگەیاندنکارانەی چاوپێکەوتنێکی نێچیرڤان بارزانی و ترامپ، کە ئەویش لە پێناو وەزعی نێوخۆیی ئەمریکا و کاردانەوە بەرامبەر عیراق و ناوچەکە بوو نەوەك تەنها لەبەر کورد بێت و، ناوەخنی قسەکانی ترامپ و ئاماژەنەدانی بە هیچ شتێکی چاوەڕوانکراو ئەوەی سەلماند.

بۆیە دەبێت کورد پێش هەموو شتێك لەو گەشبینیە بێتەدەر و پێویستە بیر لەو رۆژە بکاتەوە کە ئەمریکا عیراق بەجێدەهێڵێت و هەر لە ئێستاوە هێڵی گەڕانەوە دابنێت بۆ ئەو وەزعە و چۆنێتی مامەڵە کردن و رووگیرنەبوونی لەناوچەکەدا.

لەوباوەڕەدام جگە لە کۆمەڵێك دیمەنی راگەیاندن و جێبەجێکردنی تەکتیکی وڵاتەزلهێزەکان و بەتایبەتی ئەمریکا لەدواجاردا هیچ ناچێتە هەگبەی کوردەوە کە لەقازاناجی پرس و ئامانجە ستراتیجیەکانی بکەوێتەوە، لەبەر کۆمەڵێك هۆکار کە لەبارەی سیاسەتی نێودەوڵەتی نوێی جیهان و ئەمریکاوە دەرکەوتووە .

لێرەدا باس لە خەرجیە زەبەلاحەکانی وەفدی کوردی ناکەین کە دەتوانرا کەلێنێکی پربکرادیەتەوە و ئاهێك بەبەر دابینکردنی پێویستیە نێوخۆییەکاندا بهێنابایەوە، بەڵام چاوەڕێنەکردنی دەرئەنجامی مەعنەوی و سیاسی باش زیانە مادیەکانی هەرێمی کوردستانیش گەورەتردەکات.

بۆیە، بە خوێندنەوەیەکی واقیعی و دوور لە سۆز و حزبایەتی تەسك بۆ ئەم چالاکیانەی دافۆس، دەتوانێت هەنگاوی راستو دروست بنرێت بۆ دەربازبون و بۆ ئەوەی لێکەوتەکانی لەدژی ئێمە نەکەوێتەوە، بەتایبەتی دەبێت چاومان لەسەر ئەوە بێت کە ئێران نزیکترە و زامنترە بۆ هەرتەکتیکێك لە پێناو بەدیهێنانی هەر ئامانجێکی ستراتیجی و مامەڵەکانی داهاتووی ئەویش بۆ هەگبەکەی ئێمە چارەنوسسازترە. بۆیە بە لەبەرچاوگرتنی دوولایەنەی تەوەرەکان زیانەکان کەمتر دەکرێنەوە، بەڵام وەك هەمیشە میژوو پێمان دەڵیت؛ ئێستاش کورد بە کەوچکێکی ئاوی دافۆس کەوتۆتە مەلە و دەریای قووڵی سیاسی و ئابووریی ناوچەکەی لەبیرچووە ویان بە دیدارێك شاگەشکە بووە وهەموو پێویستیەکانی فەرامۆش کردووە.

بۆیە بە خوێندنەوەی ئەگەرەکان، هەنگاوەکانمان مکۆمتر دەبن. ئێمەی چاودێر لەدوورەوە، چالاکیەکانی دافۆس گەشبینمان ناکات، کەوابزانین هەگبەکەمان شتێکی ئەوتۆی تیچوبێت و، ئەوەی دەوترێت جگە لە گەشبینی خودی کورد هیچی تێدا بەدیناکەین، لەگەڵ ئەوەشدا دەبێت بزانین کە:

*چاوپێکەوتنی سەرۆکی هەرێم و ترامپ لە پەراوێزی دافۆس کاردانەوەیە نەك وێستەگەیەکی دیبلۆماسی پەیوەندیدار بە

ستراتیجیەت و رەفتار و مامەڵەی ئەمریکا لەگەڵ وڵاتان و ناوچەکە.
*رۆژگار دەریدەخات کە مامەڵەی ئەمریکا لەگەڵ ناوچەکە بەگشتی وەك ئیمە دەمانەوێت کوردی تێدا ناخوێنرێتەوە و تەنها مامەڵەی وێستگە بچوکەکانە و کارتەو بەکاردەهێنرێت.
*هەرێمی کوردستان لە کوردستانی رۆژئاوا زیاتری پێناکرێت بۆ ئەمریکا، کەچی زوو لەبیرمان کردوو و پەندمان لێوەرنەگرتۆتەوە و لەم ململانێیەدا بە دیدارێك خۆمان خستە جەمسەرێکەوە کە لایەنگیری ئەو جەمسەرە بە تەنها بۆ پرسی کورد زیانی لەقازانجی دوورمەودای زۆرترە.

- ئەمریکا تا ئێستاش کورد بە هەمان سیاسەتی کێسنجەر ئاسا وەك یاریچیەکی یەدەگ بەکاردێنێت و هیچیتر.
  لەگەڵ ئەم هەموو گومانانە دەبێت کورد بزانێت کە ناتوانێت لەناوچەکە بفڕێت و لەمرۆ بەدواوە دەبێت بگەڕێتەوە و هەموو هێڵەکان بگرێتەبەر و خۆی لە تەرەفگیری دەربکات و لە دوورایییەکی یەکسانەوە لەگەڵ جەمسەر و تەوەرەکان مامەڵەبکات و خاڵی گەرانەوە لەبەرچاوبێت ئەوەش باش بزانێت کە هەگبەکەی لە دافۆس پرنەبووە.

ئاوازی قەدەری مەرگ … ئازاد مارف

من و تۆ دوو چەپک فرمێسکی سوورین
نەرم نەرم شەرم ئەڕێژن
بەسەر گومانی دڕکاوی نەریتەوە
وا خەریکین تەرمی پیرێتی ئەنێژێن

من و تۆ بەڕەنگی یەک خەیاڵەوە
دوو نمەی ئاورنگی سپێدەی شیعرێکین
بە سەر شکۆفەی تەلیسمی مناڵییەوە
ئاوازی یەک مەرگی پڕ حوزنی قەدەرێکین

من و تۆ ل□ نێو تارمایی چاوەڕوانیدا

لە بڵێسەی عەشق ئەچین
بە ڕووناکی تەڕی سەر لێوی ئێوارەیەکەوە
نەخشەی هەوارێکی شیرین
بە سروەی بارینی بەفر ئەکێشین

وەرە با پێکەوە بمرین

من و تۆ لە مەزرای ووشکی دڵێکا
دوو ڕست پێکەنینی شین و هەناسەیەکی حەرامین
لە سوژدەی پڕ سۆزی گوڵێکا
دوو یادی ڕواوی نێو یەک باخچۆڵەی پڕ زامین

من و تۆ بۆنی ساتەکانی دوای نزای دایکمان گرتووە
بە سەر پۆشی عومرێکی ڕەش پۆشەوە
لە نیگای پڕ نووری یەکترا وون ئەبین
ئەو دەمەی کە دەمرین
بەدەم قسەی مێخۆشەوە

وەرە با پێکەوە بمرین

من بە مەستی لە نێو خەونێکی تۆدا مردم
مردم و تۆ هیچ فریشتەیەکت نەنارد
پەڕەیەک لە چارەنووسم هەڵبا تەوە
مردم و هیچ پەریەکت نەهات
لە بێدەنگیم ڕابمێنێ و
کەمێ ڕۆحم ژیر کاتەوە

مردم و چیدی نەمتوانی بە ئاوازێکی شینی خودا تۆ بدوێنم
مردم و ئیتر ناتوانم چرکەیە لە خۆشبەختی تۆ
لە نێو دڵما ڕا بژێنم

مردم و چیدی کەس نازانێ
زمانی پەرێشانی من وەربگێڕێتە سەر
زەردە خەنەی ڕەنگینی تۆ
مردم و جارێتر بەکلوی بەفری چاوانم
دووری تۆم بۆ ڕەنگ ناکرێ
خەونی تۆم بۆ ناخورێتەوە
دێڕی شیرینی فرمێسکەکانت
لەسەر سینەی من ناڕژێ

تو□بوونی تۆ نامکوژێ
چاوەڕوانیم لە بەر دەرکی تەنیایی تۆدا بۆ نانووسرێتەوە
ئیتر پیتێ لە پیتە ناعناییەکانی تۆ
لە نێو دەمی چارەنووسما نا توێتەوە

دەزانی بۆ
چونکە مەرگ بەیەکەوە
لە یەک ساتا
لە یەک گۆڕا
هەر دووکمان دەپێچێتەوە.

تابلۆ …تێکست : د. جیا زەنگەنە … وەرگێڕانی: پشکۆ ناکام

خانمەکەم..
چاوەڕێم زۆر کردیت
تا بتبینمەوە..
کە لە هەمان شەقاما
دەرکەویتەوە…
ڕۆژ
هەفتە
وەرز
بە ساڵانیشەوە
بەڵام نە بەهەمان شەقاما
نە بێرەیا تێپەڕیت
ناچار : بۆچوونەکانم
پەڕەکانم
ڕەنگەکانم
چاوێلکەکانم ، کۆکردەوە
هەمان شەقامم گرتە بەر
ئەم بەر…ئەو بەر
شۆستەکانم ئاڵ و گۆڕ کرد’

تا بێيتەوە بەر چاوم
هەنگاوەکانت
نیگاکانت
” بۆن” ە کەت
جادوی ڕۆشتنت
کە ئەم لا و لا ئەکەیت
بەو شۆخ و شەنگیەت
ڕەوتی نێو ڕێگە ڕۆشتنت
ژنێکی پڕا و پڕ ژن :
بە ناسکی□کەی
بە تایبەتمەندی□ک□ی
ب□ کراو□ی□کەی
هەر خۆت خۆتیت..تەنها تۆ
وەک سەرکردەیەکی براوەی جەنگ
بە سوپاکەی خۆی نمایش ئەکا
منیش چاوەڕێتم
لەسەر هەمان شەقاما
تابلۆیەکی بچوکت بۆ بکێشمێش

گەر چی
هونەری فڵچەگرتن نازانم
لە بیر کردنەوەم لێت
لە چاوەڕوانیم بۆت
لەپەرۆشیم و داد لە پەرۆشیم بۆت
لە ئازاری چاوەڕوانیم
ڕەنگەکانم لێ تێکەڵ ئەبێ
چونکە خانمە وونەکەم
نە دەرکەوتیت
نە دەرئەکەویت
منیش بێ ئەوەی تابلۆ کێشان بزانم
وێن□ یەکی تۆم کێشا
بەڵکو جارێکی تر…بەڵکو
بگ□□یتەوە..!!
لە هەمان شەقاما
خۆم و تابلۆکەم هەڵسەنگێنیت
بەهای تابلۆکەم
لە جاوەکانتەو□ یە: نایکڕیت..؟

کام بەها خۆی لەقەرەی چاو ئەیا ؟
ئەی نایکڕیت ئازیزەکەم..؟!
تۆ لە شارێکایت
جگە لە خۆت
و
تابلۆفرۆشێکی دڵشکاو
چیتر نابینیت..
جگە لە خۆت و تابلۆکەم
چیتر نابینیت
خانمەکەم : نایکڕیت..؟

پارچەکانم کۆکەنەوە … ستار ئەحمەد

کاتێك بارزان
کێشی سووری لەزامی چیا دەبەست و
گەرمیان رێرەوی مێشوولەی هەڵدەپاچی
خۆرئاوا خۆری ل□ بەژنی سەحرا دەبەست
خۆرهـەڵات دەبووە سایەی مێرگەکان و
سەگی هۆڕی پێ دەناسین
شا بۆ قوربانی جەژنەکان
لەڕێی چاوڕەشەکانی خواروو
بەقەد لقی دارخورماوە هەڵیواسین
نازانم گەر بیرتان مابێت
سنوور تەلبەندی کەناری و
کۆتری خۆزگەی کوێستان بوو
نانی دەمی کۆرپەکانمان
گلێنەی برژاوی شێخ سەعیدو
قازی نەمری لەبان بوو
ل□ تەنها وەرزێکی سوورا
ئەوەبوو کۆرپەی مەهاباد
چاوی ئازادی هەڵهێنا

ئبتر کێچ کەوتە کەوڵی فارس و
دەرپێی کوناوی ئابڕوویان
ل□ پێی ئافرەتی عەرەب کرد
ویستیان کوڵوانەی گردەمەند
پڕ لەژاری ستەم بکەن
سەری لوتکەیان داپاچی
ئامێزی چیایان هەڵکۆڵی
هەڵەبجەیان ل□ بۆنی سێوا غەرق کردو
باشوریان بردە باکوورو
گارەیان هێنا بۆ زۆنکاو
دوکان خوناوی دەنۆشی و
سیروان بۆ قومێك (با) خنکا
سەربەستیان لەبار بردو
بۆ جووتبوونێك كەوتنە گیان یەك
هێندە مەراقی پەڕینبوون
ردێنی چقڵیان دەرهێنا
دوو وڵاتی چڵ برژاویان
خنکان ل□ نێو دەریای خوێنا
بەمەش پارچەیەك لەجەستەم
کونی تێکەوت
خاکم پ□ بوو لەخوێن و نەوت
عوجە ب□ ئێسك سکی پ□ بوو
نوگرە سەلمان
توتکە سەگی لێکەوتەوە
دورگەی عەرەب بەکڕینی کچ دڵشاد بوو
عەرعەر تەرمی هەڵدەلووشی
دەڵە رەشەکانی سەحراش
چەچەی مناڵیان دەژماردو
زمانی پیریان قووت ئەدا
بازاڕی کەنیزە گەرم و
مێرد مناڵیان لەپاڵتۆی سەراب دەهاویشت
چەندین یوسف چاوەڕوانی
دینارێکی زوڵەیخا بوون
زۆر کوڕە میر
دەرگەوانی کۆشکی رازاوەی تەهران و
تیاتورەکانی بەغدا بوون
کوێر یەعقوبیش _ لەکەرتێکی لەشی سڕما

بـۆ چاوێكى ساغ دەگەڕا
زڕ براكانى يوسفيش بوونە دوژمن
لـەچوار تەرمى تەنى سستما
ه□ بـەى بزاقيان هەڵواسى
دڵم قورس و مێشكم تەپيو
دەستى راستم پەنجەى چەپمى نەدەناسى
لـەم كەينوونەى كورد خنكانا
لـەم شاگەشكەى نەوەى تورك و ئەردۆغانا
بـەنەمانى پارچەكانى ديكەى لـەشم
ئامەديان خستە تەڵەوە
رێگەى ئاگريان پێكهێنا
قەنديليان پڕ كرد لـ□ بـۆمب و
سليمانى بـەكيژى دهۆك نامۆ بوو
كەركوك بووە شانۆى گورگ و
شێخان بـەر ورژمى گڕ كەوت
داعش هات و
لـەسەر دڵى سنجار لـێى خەوت

ستار ئەحمەد